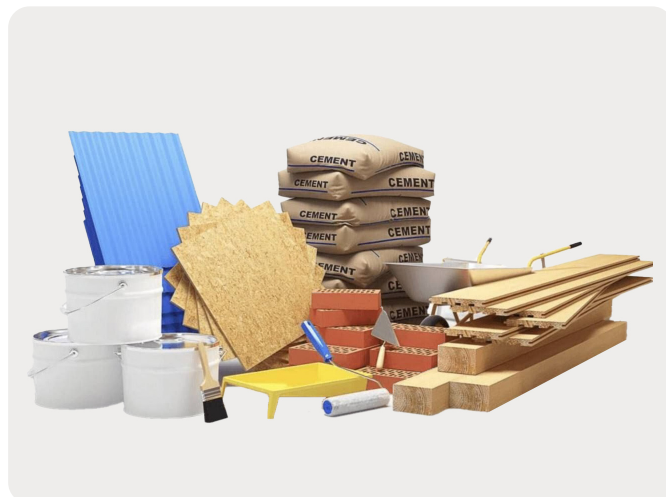

proz•rro

proz•rro market

АНАЛІТИЧНИЙ ЗВІТ

**ЩОДО ЕФЕКТИВНОСТІ ЗАСТОСУВАННЯ
ВПРОВАДЖЕНИХ ІНСТРУМЕНТІВ ПІДТРИМКИ
ВСТАНОВЛЕННЯ ВИМОГ ДО ЕНЕРГОЕФЕКТИВНОСТІ
ТА ЕКОЛОГІЧНИХ ВИМОГ ПРЕДМЕТА ЗАКУПІВЛІ**

Проект «Просування енергоефективності та імплементації Директиви ЄС про енергоефективність в Україні», що реалізується Deutsche Gesellschaft für Internationale Zusammenarbeit GmbH (GIZ) в Україні від імені Федерального міністерства економічного співробітництва та розвитку Німеччини у співпраці з Державним секретаріатом з економічних питань Швейцарії (SECO).

Юридична адреса

01004, м. Київ, вул. Антоновича (Горького), 16Б
+38 044 594 07 60 +38 044 594 07 64
www.giz.de/ukraine-ua

Виконавець

Всеукраїнська громадська організація «Жива планета»
Юридична адреса
01121, м. Київ, пр-т Бажана 9-261
+38 044 332 84 08 +38 332 84 09
<https://livingplanet.org.ua/>

Розробник

ГО «Фундація Майбутнє»

Редакторська колегія

Тетяна Галушкіна, доктор економічних наук, заслужений економіст України
Ванда Барановська, кандидат економічних наук
Іма Хренова-Шимкіна, GIZ GmbH, доктор філософії з публічного управління
Сергій Дромарецький, консультант ВГО «Жива планета» з енергоефективності та еко-дизайну
Галина Бузан, консультант ВГО «Жива планета» у сфері енергоефективних публічних закупівель

Дизайн

ВГО «Жива планета»

№	Розділ	Стор.
	РЕЗЮМЕ	4
I	СТРУКТУРА ЗВІТУ	6
1.1	Об'єкт дослідження	6
1.2	Предмет дослідження	6
1.3	Методологія	7
1.4	База дослідження	7
II	АНАЛІЗ ПОТОЧНОЇ СИТУАЦІЇ	9
2.1	Аналіз даних щодо використання електронних полів	9
2.2	Аналіз інтерфейсів майданчиків	10
2.3	Результати інтерв'ювання та опитування замовників..	16
2.4	Пріоритетні категорії товарів для застосування екологічних вимог	21
III	ЗАСТОСУВАННЯ ПОКАЗНИКІВ (ХАРАКТЕРИСТИК) ЕНЕРГОЕФЕКТИВНОСТІ ЕНЕРГОСПОЖИВЧИХ ПРОДУКТІВ, ЯКІ НАЯВНІ В PROZORRO MARKET	29
3.1	Застосування показників (характеристик) енергоефективності енергоспоживчих продуктів які наявні в Prozorro Market	29
3.2	Інформація про наявність показників (характеристик) енергоефективності енергоспоживчих продуктів в профілях продуктів (вибірково на прикладі 5 продуктів різної категорії)	30
3.3	Дані про обсяги закупівель енергоспоживчих продуктів в Prozorro Market у період 2022–2023 роки	34
IV	ФОРМУЛЮВАННЯ ПРОБЛЕМ ТА ПРИЧИН ЇХНЬОГО ВИНИКНЕННЯ	36
V	ПРОПОЗИЦІЇ ЩОДО ВДОСКОНАЛЕННЯ	39
	ВИСНОВКИ	47
	ДОДАТКИ	49
	Додаток 1. Закупівлі з позначкою екологічні вимоги	
	Додаток 2. Використання екологічних критеріїв в закупівлях (Відповіді).	
	Додаток 3. Використання екологічних вимог (Відповіді)	
	Додаток 4. Енергоспоживчі продукти, які закуповуються через Prozorro Market	
	Додаток 5. План подальших кроків для впровадження рекомендацій аналітичного звіту	

РЕЗЮМЕ

Проект «Просування енергоефективності та імплементації Директиви ЄС з енергоефективності в Україні»

Аналітичний звіт створений в рамках проекту «Просування енергоефективності та імплементації Директиви ЄС з енергоефективності в Україні» (далі – Проект), який фінансується Федеральним міністерством економічного співробітництва та розвитку Німеччини (BMZ) за співфінансування Державного секретаріату Швейцарії з економічних питань (SECO). Проект сприяє здійсненню Україною енергетичного переходу до екологічно чистого та ефективного енергопостачання. Цей Проект спрямований на розвиток останніх досягнень у сфері енергоефективності та енергозбереження шляхом подальшого впровадження та розширення можливості засовувати замовникам публічної сфери вимоги до енергоефективності разом з іншими екологічними вимогами при здійсненні закупівель товарів, матеріалів та послуг.

Бенефіціари в Україні

Міністерство розвитку громад та територій України.

Державне агентство з енергоефективності та енергозбереження України.

Аналітичний звіт – це результат комплексного дослідження двох аспектів сфери публічних закупівель в Україні.

Об'єкт дослідження №1. Стан впровадження закупівельними майданчиками й застосування замовниками окремих полів відкритої тендерної документації системи Prozorro для встановлення екологічних вимог до предмета закупівель, зокрема щодо характеристик енергоефективності предмета закупівлі. Виявлення проблемних аспектів та розробка рекомендацій на покращення.

Об'єкт дослідження №2. Застосування характеристик енергоефективності енергоспоживчих продуктів за результатами проведеної модернізації платформи Prozorro Market. Виявлення рівня застосування наявних даних закупівельниками публічної сфери та розробка рекомендацій на збільшення застосування показників енергоефективності предмета закупівлі як критерію відбору пропозиції.

Аналітичний звіт (далі – Звіт) складається з п'яти розділів, висновків та п'яти додатків.

У розділі I визначені об'єкт, предмет, методологія та база дослідження сформоване підґрунтя для подальшого проведення дослідження, визначена мета, а саме формування пропозицій

для покращення використання полів екологічних характеристик електронної тендерної документації та поширення практики застосування показників (характеристик) енергоефективності енергоспоживчих продуктів, які наявні у Prozorro Market.

У розділі II Звіту проведений аналіз поточної ситуації щодо використання екологічних полів електронної тендерної документації. Проаналізовано статистичні дані електронної системи закупівель в частині використання замовниками вбудованого функціоналу заповнення електронних полів екологічних характеристик в поєднанні з застосуванням нецінових критеріїв та активування статусу «Закупівля з екологічними вимогами» через використання відповідної позначки.

Також був проаналізований інтерфейс авторизованих майданчиків на предмет доповнення їх фронтенду функціоналом, що дозволяє використовувати зазначений вище функціонал закупівель з екологічними вимогами та його практична реалізація (зручність, видимість, зрозумілість тощо).

Наостанок були проведені опитування та інтерв'ювання замовників з метою визначити сприйняття закупівельною спільнотою реалізованого функціоналу закупівель з екологічними вимогами, отримання зворотного зв'язку, виявлення зони подальшого розвитку та виправлення недоліків.

Розділ III містить інформацію щодо дослідження наявності та видимості показників (характеристик) енергоспоживчих продуктів у Prozorro Market.

Розділом IV підсумовано проведений аналіз та сформульовано перелік основних проблем, які були виявлені під час виконання аналітичної роботи з метою визначення подальших шляхів їх виправлення.

У розділі V на основі проведеного аналізу та виявлених проблем сформовано блок рекомендацій для усунення недоліків та подальшого розвитку закупівель із урахуванням екологічних вимог. Відповідно до цього блоку розроблено план заходів, який наведено в додатках до Звіту. Також у цьому розділі подано рекомендації щодо заходів, які необхідно вжити для покращення інформування про показники (характеристики) енергоефективності енергоспоживчих продуктів, що наявні в Prozorro Market.

Висновками підсумовано проведenu аналітичну роботу, сформовано остаточне бачення наявних проблем та наявних зон подальшого розвитку використання функціоналу закупівель з екологічними критеріями в системі електронних публічних закупівель

I. СТРУКТУРА ЗВІТУ

1.1. Об'єкт дослідження

Об'єкт дослідження №1

Об'єктом дослідження є поля відкритої тендерної документації системи Prozorro для встановлення екологічних вимог до предмета закупівель (далі – е-поля для екологічних вимог). Ці поля були впроваджені ДП «Прозоро» у 2022 році з метою здійснення моніторингу (через модуль аналітики BI Prozorro) та контролю якості застосування екологічних вимог до предмета закупівлі, які замовник може встановлювати, керуючись статтею 23 Закону України «Про публічні закупівлі».

Об'єкт дослідження №2

Застосування показників (характеристик) енергоефективності енергоспоживчих продуктів які наявні в Prozorro Market. Оновлення програмного забезпечення для Prozorro Market у 2023 році доповнило перелік характеристик енергоспоживчої продукції перевіреними характеристиками, які відповідають вимогам встановлених критеріїв екодизайну щодо енергетичної ефективності.

Підтримка впровадження характеристик енергоефективності забезпечувалось методичним посібником Критерії для енергоефективних закупівель – Рекомендації щодо вимог з енергоефективності для закупівлі продукції державними органами.

1.2. Предмет дослідження

Об'єкт дослідження №1

Предметом дослідження є:

1. Інформація про застосування екологічних вимог до предмета закупівлі, яка агрегована ресурсами ДП «Прозоро», зокрема щодо кількості та якості застосовуваних вимог до екологічних характеристик, враховуючи категорію предмета закупівлі, вимоги законодавства та наявні методичні рекомендації.
2. Наявність е-полів для екологічних вимог на всіх акредитованих електронних закупівельних майданчиках.
3. Дослідження інтерфейсної частини е-полів для екологічних вимог на кожному з акредитованих електронних закупівельних майданчиків, як частини електронної

тендерної документації в цілому (коректності відображення, зручності використання тощо).

4. Проблеми, їх причини та шляхи вирішення, використовуючи проведення консультацій, інтерв'ю з користувачами та опитування користувачів е-полів для екологічних вимог за статистичною вибіркою із їх відповідним підсумуванням.

Об'єкт дослідження №2

1. Перелік енергоспоживчих продуктів, які закуповуються в Prozorro Market.
2. Інформація про наявність показників (характеристик) енергоефективності енергоспоживчих продуктів в профілях продуктів (вибірково на прикладі 5 продуктів різної категорії).
3. Дані про обсяги закупівель енергоспоживчих продуктів в Prozorro Market у період 2022–2023 роки.

1.3. Методологія дослідження (для Об'єкту дослідження №1)

Тип дослідження: Комбіноване (кількісне та якісне).

Етапи дослідження:

1. Інтерв'ю з замовниками – якісне дослідження з метою формування гіпотез.
2. Аналіз даних з системи Prozorro з метою визначення кількості закупівель, де були використані електронні поля, та проаналізувати якість заповнення електронних полів.
3. Аналіз інтерфейсів майданчиків з метою визначення проблем з якими можуть зіштовхуватись замовники при створенні закупівлі.
4. Опитування замовників – кількісне дослідження з метою підтвердження гіпотез, що були сформовані.

1.4. База дослідження (для об'єкта дослідження №1)

Під час дослідження проводився аналіз:

В рамках дослідження було:

1. Розроблене опитування-скрінер для збору первинної інформації та збору контактів для проведення інтерв'ю з замовниками

2. Створено сценарій інтерв'ю для замовників.
3. Проведення інтерв'ю з представниками замовників
4. Проаналізовано закупівлі з використанням електронних полів
5. Проведено аналіз інтерфейсів майданчиків
6. Проведено фінальне опитування замовників для валідації гіпотез сформованих в процесі дослідження
7. Проведено статистичний аналіз результатів опитування.
8. Зроблено якісний аналіз інтерв'ю.
9. Проведена оцінка поточного стану використання екологічних вимог/критеріїв у закупівлях.
10. Виявлено основні проблеми, що перешкоджають якісно використовувати екологічні вимоги/критерії
11. Запропоновані шляхи вирішення наявних проблем з використанням електронних полів відкритої тендерної документації Prozorro, окремого розділу «Екологічні вимоги» та критеріїв в цілому.

II. АНАЛІЗ ПОТОЧНОЇ СИТУАЦІЇ (ОБ'ЄКТ ДОСЛІДЖЕННЯ №1)

2.1. Аналіз даних щодо використання електронних полів

У системі Prozorro для замовників була реалізована можливість позначати закупівлі, в яких вони використовували екологічні вимоги та/екологічні критерії, спеціальною ознакою «Екологічні вимоги» для спрощення подальшого аналізу таких закупівель.

За даними модуля аналітики BI Prozorro таку позначку було поставлено в 833 лотах (повний перелік таких закупівель наведений в Додатку №1¹). Позначка використовувалась тільки у відкритих торгах з особливостями, не дивлячись на те, що можливість позначити закупівлю з екологічними вимогами є в усіх конкурентних видах закупівлі в Прозорро.

	2024*	2023
Всього оголошених закупівель з ознакою Екологічні вимоги	348	485
В статусі завершена	244	336
В статусі неуспішна	70	124
В статусі скасована	14	25
В статусі активна	20	0

* За 2024 рік дані використовувались по закупівлях, що були оголошені з 1 січня 2024 року до 31 червня 2024 року.

Рис. 1

У 2024 році в жодній закупівлі не було використано нецінових критеріїв при проведенні закупівель з екологічними вимогами.

У 2023 році з 485 закупівель з екологічними вимогами у двох були застосовані нецінові критерії. В одній з них, а саме в закупівлі вугілля ДГ (13-100), А (13-25), ДГ/Ж/А (13-100), брикети² були використані нецінові екологічні критерії. Як неціновий критерій був використаний критерій наявності системи екологічного менеджменту, як це показано на Рис. 2.

¹ <https://docs.google.com/spreadsheets/d/1z4SjmcXqB-uLreHUQiOpUdXx9KJ59E/edit?usp=sharing&ouid=109048208094293886108&rtpof=true&sd=true>

² UA-2023-06-26-003412-a <https://prozorro.gov.ua/tender/UA-2023-06-26-003412-a>

Тендерна документація

❓ Як учасник може впливати на якість тендерної документації

Критерії вибору переможця

Ціна:	80%
Управління екологічними аспектами в процесі постачання:	20%
Наявність системи екологічного менеджменту:	20%
відсутність системи екологічного менеджменту:	0%

Рис. 2

Якщо проаналізувати дані з оголошених закупівель, то замовники оголошували закупівлі з позначкою екологічні вимоги тільки з чотирьох акредитованих електронних майданчиків. Розподіл оголошених закупівель по майданчиках показаний на Рис. 3.

Майданчик з якого оголошена закупівля	Кількість оголошених закупівель з позначкою Екологічні вимоги	% оголошених закупівель з позначкою Екологічні вимоги
E-tender	203	24,37%
Zakupki.prom.ua	607	72,87%
SmartTender.biz	4	0,48%
NEWTEND	19	2,28%

Рис. 3

З усіх закупівель, де замовники оголошували закупівлю з позначкою «Екологічні вимоги» та заповнювали відкриті електронні поля, що пропонувались, лише в 7 закупівлях (3 закупівлі на послуги з прибирання, 1 закупівля на послуги з прання, 1 на природний газ і 2 на сидіння та стільці) в електронні поля вписувались саме екологічні вимоги до предмета закупівлі, в решті випадків зазначалась загальна інформація про закупівлю.

2.2. Аналіз інтерфейсів майданчиків

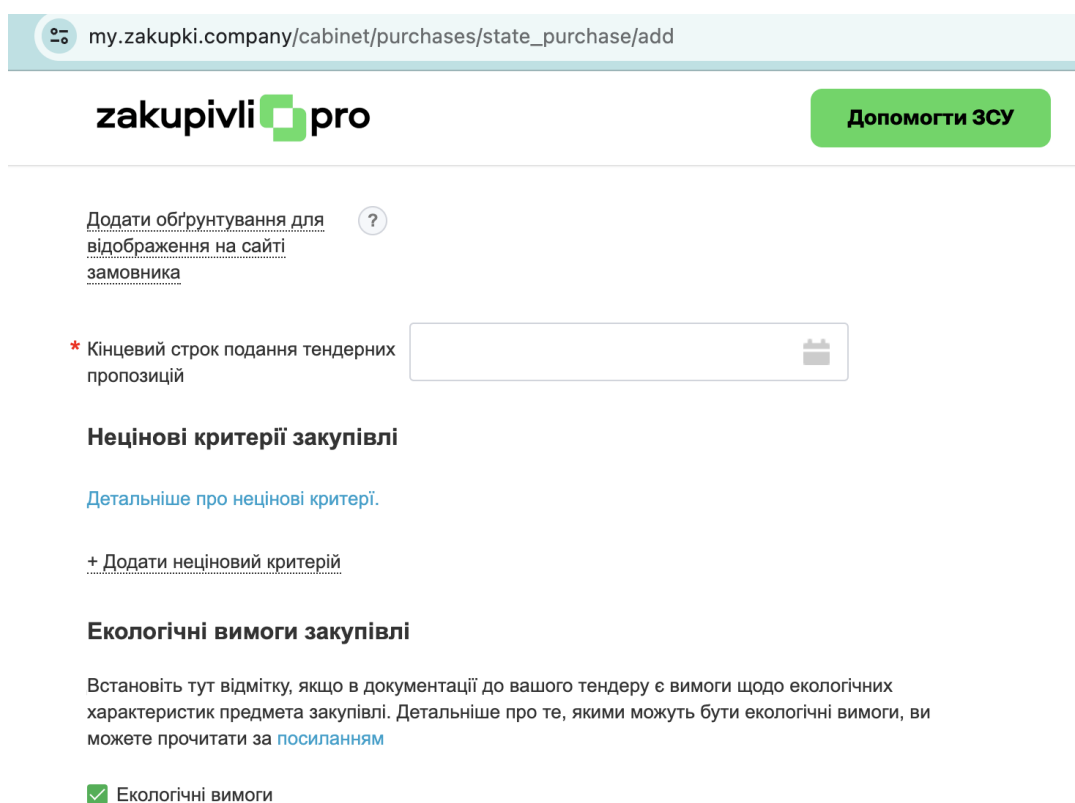
У рамках дослідження було проведено аналіз відображення електронних полів екологічних вимог на акредитованих електронних закупівельних майданчиках. Було проведено

дослідження інтерфейсної частини е-полів «Екологічні вимоги» на акредитованих електронних закупівельних майданчиках в цілому.

На майданчиках має бути реалізовано позначку «Екологічні вимоги», яку замовники мають ставити при оголошенні закупівлі, щоб позначити закупівлі, в яких вони використовують **екологічні вимоги**, також має бути наявне електронне поле, в яке замовники повинні вписувати безпосередньо інформацію про встановлені вимоги та метод підтвердження.

Майданчик **zakupivli.pro**

На майданчику **zakupivli.pro** реалізована позначка «Екологічні вимоги», також під позначкою є опис, в яких випадках варто використовувати позначку, та наявне посилання на Інструкцію³. Проте, на майданчику немає інформації про те, в якому електронному полі необхідно зазначити інформацію про екологічні вимоги.

my.zakupki.company/cabinet/purchases/state_purchase/add

zakupivli.pro **Допомогти ЗСУ**

Додати обґрунтування для відображення на сайті замовника ?

* Кінцевий строк подання тендерних пропозицій

Нецінові критерії закупівлі

[Детальніше про нецінові критерії.](#)

+ [Додати неціновий критерій](#)

Екологічні вимоги закупівлі

Встановіть тут відмітку, якщо в документації до вашого тендеру є вимоги щодо екологічних характеристик предмета закупівлі. Детальніше про те, якими можуть бути екологічні вимоги, ви можете прочитати за [посиланням](#)

☒ Екологічні вимоги

Рис. 4

Майданчик **gov.auction**

³ <https://infobox.prozorro.org/>

На майданчику **gov.auction** реалізована позначка «Екологічні вимоги», наявне посилання на Інструкцію⁴. Також, є поле «Примітки» та зазначено, що в ньому замовники можуть зазначити інформацію про екологічні вимоги.

Рис. 5

Майданчик «Українська універсальна біржа»

На майданчику «Українська універсальна біржа» реалізована позначка «Екологічні вимоги», також є інформаційне вікно, в якому є опис та посилання на Інструкцію⁵ щодо зазначення екологічних вимог. Також є поле «Примітки» та зазначено, що в ньому замовники можуть зазначити інформацію про екологічні вимоги.

⁴ <https://infobox.prozorro.org/>

⁵ <https://infobox.prozorro.org/>

staging.uub.com.ua/tender/new/?type=aboveThreshold

Валюта * гривня (UAH)

Конфігурація закупівлі

- ☒ Закупівля лотами
- ☐ Попередня кваліфікація учасників
- ☒ Валюта пропозиції визначена очікуваною вартістю
- ☒ Оскарження тендерної документації
- ☒ Оскарження скасування
- ☐ Відбір з попередньо кваліфікованими учасниками
- ☒ Електронний аукціон
- ☐ Ціна пропозиції обмежена очікуваною вартістю
- ☒ Послідовний порядок розгляду пропозицій
- ☒ Оскарження кваліфікації
- ☐ Обмежений доступ
- Мінімальна кількість пропозицій 1

Опціональні параметри закупівлі

Критерій оцінки пропозицій:

- ☐ За неціновими показниками
- ☐ За вартістю життєвого циклу
- ☒ Відсутній

Обґрунтування закупівлі

- ☒ Екологічні вимоги
- ☐ Відсутнє

Ознайомтесь з інструкцією з використання екологічних вимог та/або екологічних критеріїв [Інструкція](#)

Прискорення тестового майданчику

Рис. 6

Також, при заповненні інформації про закупівлю у замовника є поле «Примітки» та зазначено, що в ньому замовники можуть зазначити інформацію про екологічні вимоги та є посилання на Інструкцію⁶.

staging.uub.com.ua/tender/new/?type=aboveThreshold

Проведення аукціону

- ☐ Звичайне
- ☐ Прискорене
- ☒ без аукціону

Лоти

Додати лот

Лот № 1

Назва лота *

Примітки

В цьому полі ви можете зазначити екологічні вимоги. Як це зробити ви можете прочитати в [статті](#)

Розмір мінімального кроку пониження ціни *

Гарантійне забезпечення тендерної пропозиції *

Наявне

Рис. 7

Майданчик e-tender

На майданчику **e-tender** реалізована позначка «Екологічні вимоги», також є інформаційне вікно, натиснувши на яке замовник потрапляє на Інструкцію⁷ щодо зазначення екологічних вимог.

⁶ <https://infobox.prozorro.org/>

Також при активації позначки «Екологічні вимоги» біля поля «Примітки» з'являється інформаційне вікно, натиснувши на яке замовник потрапляє на Інструкцію⁸ щодо зазначення екологічних вимог.

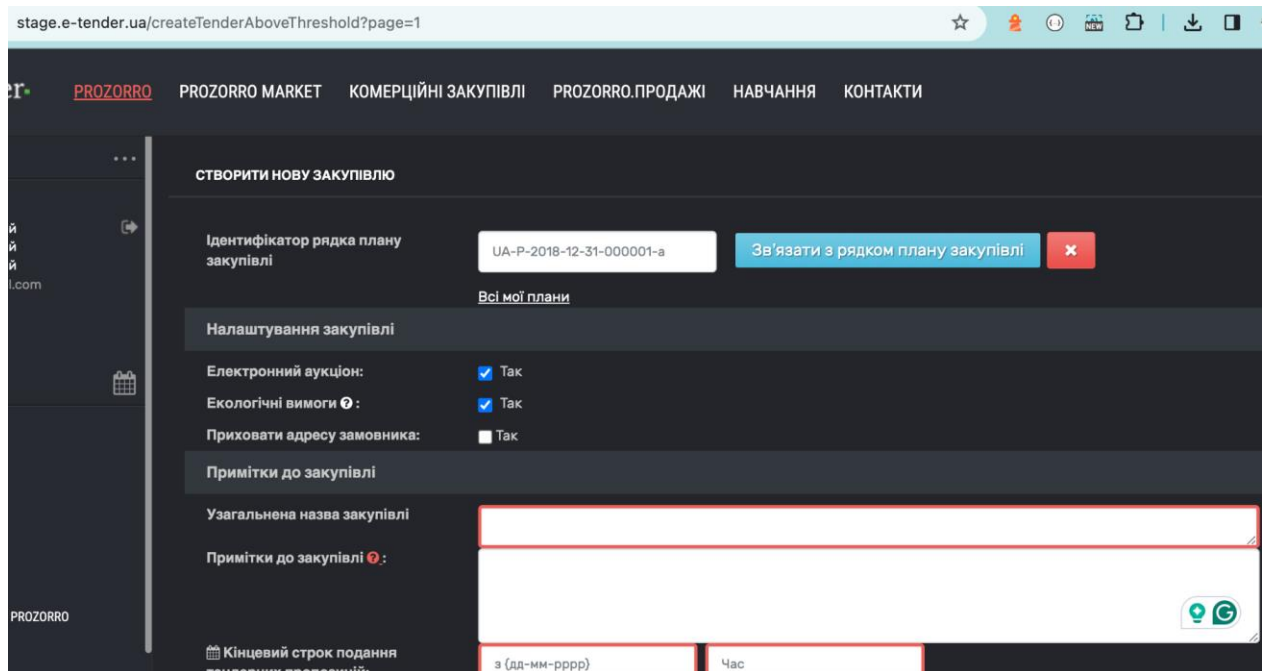
The image is a screenshot of the PROZORRO website's 'Create New Tender' page. The browser address bar shows 'stage.e-tender.ua/createTenderAboveThreshold?page=1'. The website header includes the PROZORRO logo and navigation links: PROZORRO MARKET, КОМЕРЦІЙНІ ЗАКУПІВЛІ, PROZORRO.ПРОДАЖІ, НАВЧАННЯ, and КОНТАКТИ. The main section is titled 'СТВОРИТИ НОВУ ЗАКУПІВЛЮ'. It contains several form fields: 'Ідентифікатор рядка плану закупівлі' with the value 'UA-P-2018-12-31-000001-a' and a 'Зв'язати з рядком плану закупівлі' button; 'Налаштування закупівлі' with checkboxes for 'Електронний аукціон:', 'Екологічні вимоги', and 'Приховати адресу замовника:'; 'Примітки до закупівлі' with a text area; and 'Кінцевий строк подання тендерних пропозицій' with a date and time selector. The PROZORRO logo is also visible in the bottom left corner.

Рис. 8

Майданчик Newtend

На майданчику **Newtend** реалізована позначка «Екологічні вимоги», також є інформаційне вікно, в якому є опис та посилання на Інструкцію⁹ щодо зазначення екологічних вимог.

Також при виборі, активації позначки «Екологічні вимоги» біля поля «Примітки» з'являється інформаційне вікно, в якому зазначено, що в полі «Примітки» замовники можуть зазначити інформацію про екологічні вимоги.

⁷ <https://infobox.prozorro.org/>

⁸ <https://infobox.prozorro.org/>

⁹ <https://infobox.prozorro.org/>

Рис. 9

Загальні висновки щодо інтерфейсів майданчиків

На більшості майданчиків (E-tender¹⁰, Zakupivli.Pro¹¹, Держзакупівлі.Онлайн¹², Українська універсальна біржа¹³, GOV.AUCTION¹⁴, PlayTender¹⁵, Public Bid¹⁶, SmartTender.biz¹⁷, Newtend¹⁸) реалізована можливість зробити позначку «Екологічні вимоги» та наявні посилання на інструкцію на <https://infobox.prozorro.org/>.

Щодо електронного поля, то для зазначення інформації про екологічні вимоги виділене поле «Примітки». Біля поля «Примітки» є інформаційне поле, в якому зазначена інформація про те, що в примітках можна зазначити екологічні вимоги.

Позначка «Екологічні вимоги» на всіх майданчиках знаходиться в верхній частині оголошення про створення закупівлі. Позначка в видному місці.

¹⁰ <https://gov.e-tender.ua/>

¹¹ https://zakupivli.pro/?source_id=prozorro_link&utm_source=prozorro&utm_medium=link

¹² https://www.dzo.com.ua/?source_id=prozorro_link&utm_source=prozorro&utm_medium=link

¹³ https://tender.uub.com.ua/?source_id=prozorro_link&utm_source=prozorro&utm_medium=link

¹⁴ https://gov.auction/?source_id=prozorro_link&utm_source=prozorro&utm_medium=link

¹⁵ <https://playtender.com.ua/>

¹⁶ https://public-bid.com.ua/?source_id=prozorro_link&utm_source=prozorro&utm_medium=link

¹⁷ https://smarttender.biz/?source_id=prozorro_link&utm_source=prozorro&utm_medium=link

¹⁸ https://newtend.com/?source_id=prozorro_link&utm_source=prozorro&utm_medium=link

Поле «Примітки» знаходиться біля назви *предмета закупівлі*, це поле видно завжди на екрані при заповненні інформації в оголошенні.

Загалом перешкод для замовника для заповнення інформації та позначення закупівель з екологічними вимогами немає.

2.3. Результати інтерв'ювання та опитування замовників

У ході дослідження було проведено інтерв'ювання замовників та два опитування замовників.

Перше опитування проводилось для визначення основних трендів та збору контактів для інтерв'ю з користувачами. Користувачам були поставлені такі питання:

1. Який тип вашої організації.
2. Яка ваша роль в організації.
3. Скільки конкурентних закупівель ви проводите за рік.
4. Чи використовуєте ви екологічні вимоги до товарів/робіт/послуг.
5. Чому ви не використовуєте екологічні вимоги в закупівлях.

Відповіді користувачів можна переглянути в Додатку № 2¹⁹ та Додатку 3²⁰.

Результати опитування

Найбільше на опитування давали відповіді загальні замовники, на другому місці оборонні й на третьому – замовники, що діють в окремих сферах господарювання.

- Загальний замовник – 88.39%
- Оборонний замовник – 4.46%
- Монополіст – 3.57%
- Орган місцевого самоврядування – 0.89%
- ЦЗО (Центральний закупівельний орган) – 0.89%

¹⁹ https://docs.google.com/spreadsheets/d/1S7zPXJuDjUEwmaj76V9BQ-07n0gwkQDj/edit?usp=drive_link&ouid=109048208094293886108&rtpof=true&sd=true

²⁰ https://docs.google.com/spreadsheets/d/1nxB8WJ8rH_lho0hVvJomvPaagKzN1A4S/edit?usp=drive_link&ouid=109048208094293886108&rtpof=true&sd=true

- Бюджетна організація – 0.89%
- Не замовник в розумінні Закону – 0.89%

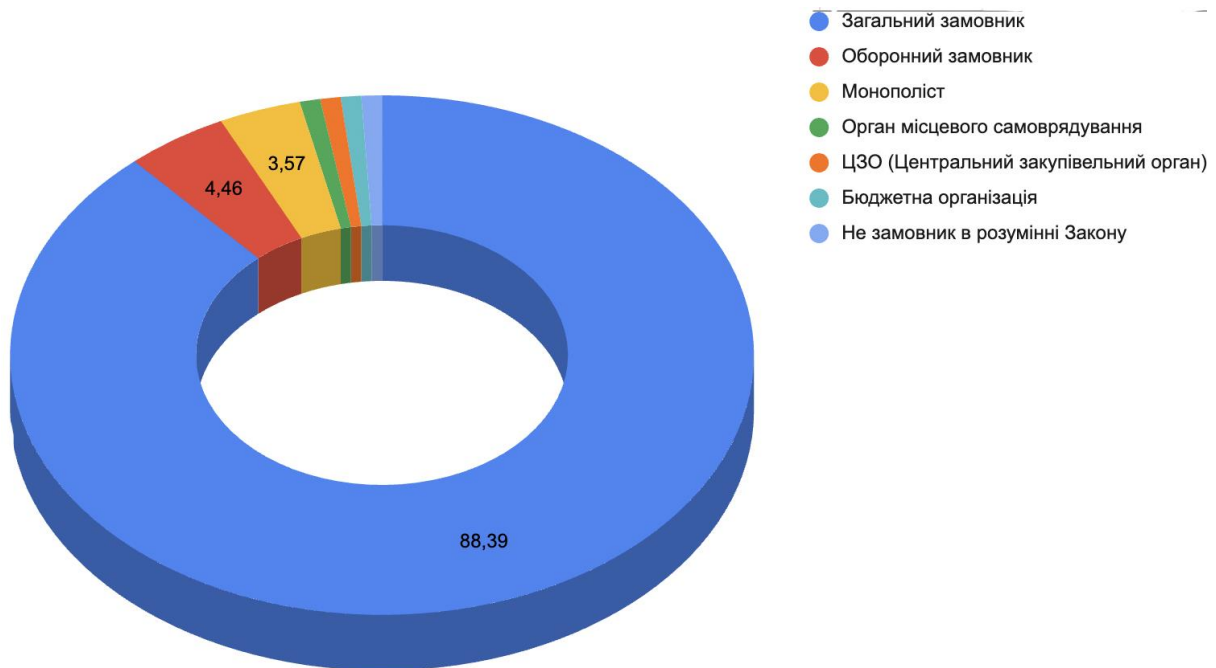

Рис. 10

Також, важливо розуміти які саме типи замовників використовують екологічні вимоги, а саме: великі, середні, малі. Загально, малими замовниками вважаються ті, що проводять менше як 50 закупівель на рік, від 51 до 150 конкурентних закупівель на рік – це середні замовники й великі замовники проводять понад 150 закупівель на рік.

З огляду на розмір замовників, що брали участь в опитуванні, то найбільше було середніх та малих замовників, що проводять 11-50 конкурентних закупівель на рік та менше як 10 конкурентних закупівель на рік. Загально такі замовники складають 72,32%.

Детальніше:

- Проводять 11-50 конкурентних закупівель на рік – 44,64%;
- Проводять менше 10 конкурентних закупівель на рік – 27,68%;
- Проводять 51-150 конкурентних закупівель на рік – 16,07%;
- Проведять більше 151 конкурентній закупівлі на рік – 10.71%

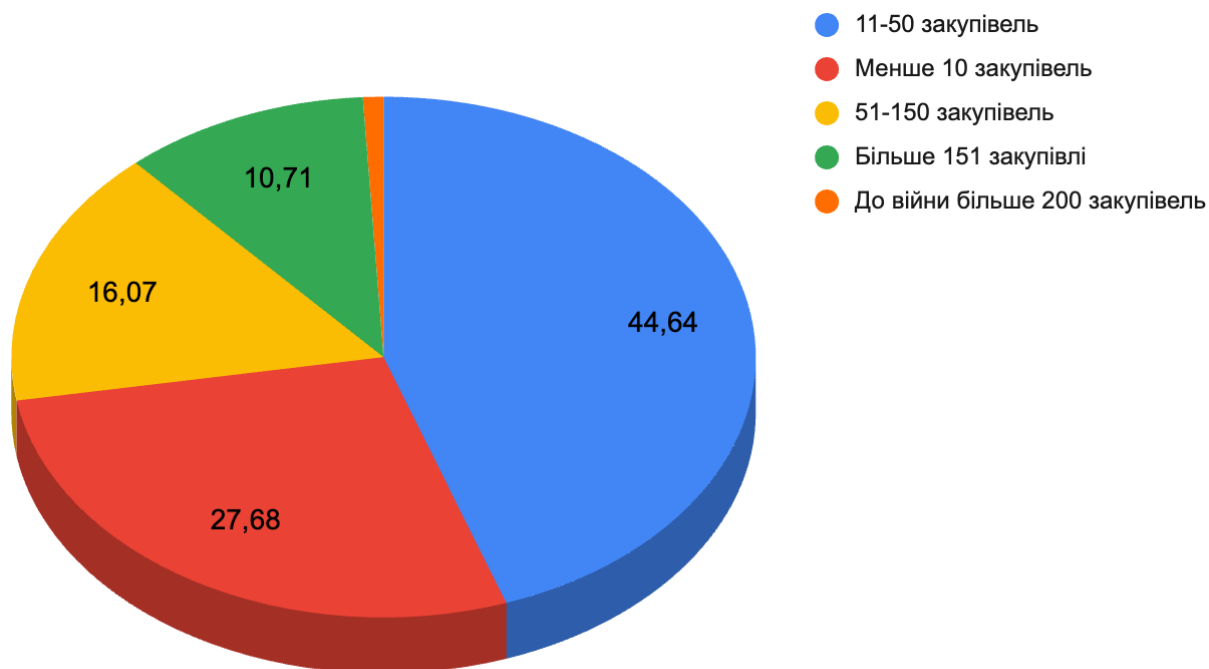

Рис. 11

З огляду на відсоток замовників, які використовують екологічні вимоги, можна сказати, що більшість – а саме 58,93% – не застосовують їх у закупівлях, тоді як лише 36,61% замовників екологічні вимоги все ж використовують.

Чи використовують замовники екологічні вимоги в своїх закупівлях:

- Ні – 58,93%
- Так – 36,61%
- Іноді – 1,79%
- Не завжди – 0,89%
- В залежності від конкретної закупівлі – 0,89%
- Інколи – 0,89%

Якщо подивитися, які замовники частіше використовують екологічні критерії, то можна побачити, що приблизно однаковий відсоток замовників усіх типів (крім великих) – близько 38–39% – застосовують екологічні вимоги. Водночас серед великих замовників лише 16,67% зазначили, що використовують екологічні вимоги у своїх закупівлях.

Замовники, що використовують екологічні вимоги:

- Замовники, що проводить на рік **11-50 конкурентних закупівель**: 38% використовують екологічні вимоги.
- Замовники, що проводить на рік **51-150 конкурентних закупівель**: 38,89% використовують екологічні вимоги.
- Замовники, що проводить на рік **більше 151 конкурентної закупівлі**: 16,67% використовують екологічні вимоги.
- Замовники, що проводить на рік **менше 10 конкурентних закупівель**: 38,71% використовують екологічні вимоги.

На питання, чому замовники не використовують екологічні вимоги ми отримали такі результати:

- Не знаю в яких випадках їх можна використовувати – **29,90%**.
- Я використовую екологічні вимоги в закупівлях – **29,90%**.
- Не знаю як їх правильно застосувати – **21,65%**.
- Немає хороших прикладів вимог на ринку – **7,22%**.
- Бо це може бути дискримінацією – **6,19%**.
- Інше – складнощі під час перевірки відповідності екологічним вимогам. Механізм підтвердження не відпрацьований – **5,15%**.

Загальні висновки з опитування:

- Лише 36,6% користувачів зазначають, що використовують екологічні вимоги в закупівлях.
- Серед тих, хто використовує, більшість невеликих та середніх замовників, у той час, як відсоток великих замовників, що використовують екологічні вимоги, у два рази менший за інших.
- Основними причинами, чому замовники не використовують екологічні вимоги є те, що вони не знають в яких випадках їх можна використовувати та як їх правильно застосувати у своїй закупівлі.

Рекомендації щодо подальших кроків:

1. Співпрацювати більше з великими замовниками.

Великі та впливові замовники на ринку закупівель завжди задають тренд. Використання екологічних вимог саме такими замовниками може спонукати ринок наслідувати їхній приклад. Крім того, у великих замовників менше побоювань з приводу потенційного

оскарження чи перевірки, адже зазвичай з такими кейсами працюють юридичні служби, а не уповноважені особи.

2. Співпрацювати з внутрішніми замовниками, а не уповноваженими особами

Якщо говорити про написання технічних вимог, то зазвичай вони з'являються до етапу ініціації закупівлі й прописують вимоги до предмета закупівлі не завжди Уповноважені особи, а внутрішні замовники, тобто люди чи відділи, що всередині підприємства ініціюють проведення закупівлі. Тому, необхідно проводити більше роз'яснювальної роботи та співпраці з внутрішніми замовниками.

3. Проводити комунікаційні кампанії, щоб популяризувати наявні приклади екологічних вимог

Як видно з опитування замовники не розуміють, де саме вони можуть використовувати екологічні критерії, в яких саме предметах закупівлі, тому й не використовують. Кампанії з популяризації екологічних вимог на конкретні товари, роботи, послуги допоможе користувачам дізнатись про такі приклади екологічних вимог.

Результати другого опитування

Друге опитування було проведене для валідації гіпотез та формування остаточних висновків за результатами дослідження.

Ціллю опитування було зрозуміти чи використовують замовники електронні поля в системі для зазначення екологічних вимог та критеріїв. А також дізнатись, чому замовники не використовують електронні поля та що їх може спонукати використовувати екологічні вимоги в закупівлях.

Згідно з результатами цього опитування, 88,5% замовників не використовують екологічні вимоги та критерії у своїх закупівлях.

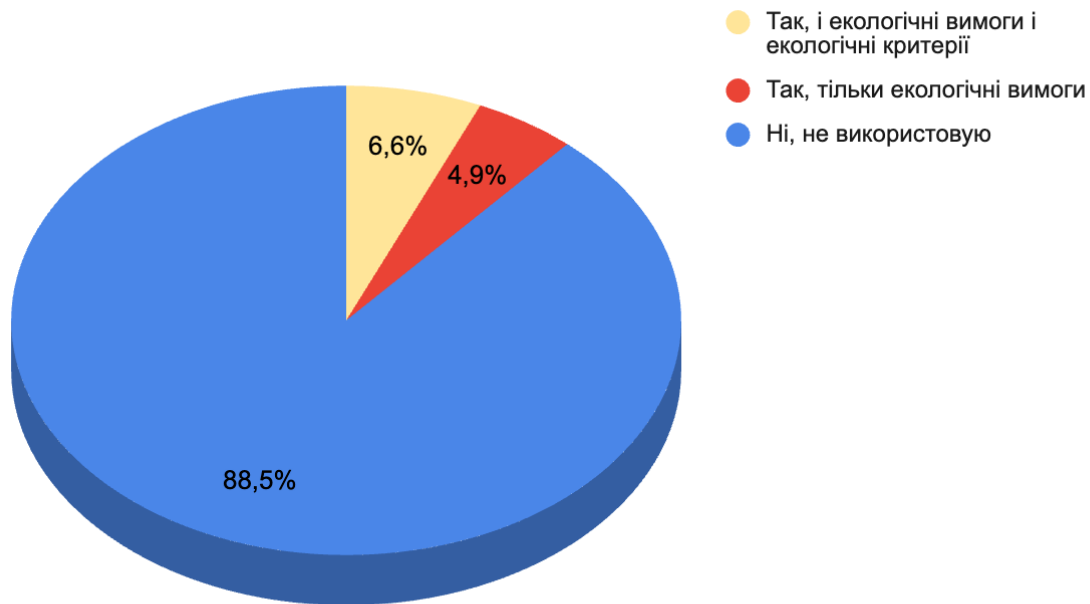

Рис. 12

Якщо подивитись на майданчики з яких працюють замовники, що використовують екологічні вимоги/критерії, то це тільки Zakupivli Pro та DZO.

В яких категоріях використовують замовники екологічні вимоги/критерії:

- Товари та роботи
- Продукти, ремонти, товари
- Закупівля робіт
- Клінінгові послуги, канцтовари, папір
- Електрообладнання
- Дрова, пальне, продукти харчування

Якщо подивитись на типи замовників, що використовують екологічні вимоги/критерії, то це невеликі замовники, що проводять до 10 або від 11 до 50 конкурентних закупівель на рік.

З тих замовників, що використовують екологічні вимоги/критерії в закупівлях, майже 50% знаходить інформацію та приклади на сайті infobox.prozorro.org. Також дехто із замовників шукає приклади в інтернеті чи в аналогічних закупівлях. Це ще раз доводить ефективність використання інформаційного infobox.prozorro.org для популяризації нових прикладів екологічних вимог та екологічних нецінових критеріїв.

На запитання *«Як ви зазвичай зазначаєте екологічні вимоги/критерії в системі Прозорро?»* Замовники відповідали по-різному, проте більшість не використовують позначку та електронні поля для позначення, що в їхніх закупівлях є екологічні вимоги/критерії. Майже по 43% замовників зазначили, що ставлять позначку про використання екологічних критеріїв під час створення оголошення та прописують вимогу в тендерній документації та просто прописують вимогу в тендерній документації, не використовують електронні поля і не позначають, що в закупівлі є екологічні вимоги.

Тобто, навіть не дивлячись на існування позначки та електронного поля, замовники не користуються ними та зазначають екологічні вимоги просто в файлі тендерної документації.

На питання про те, чому не використовують спеціальні поля для зазначення екологічних вимог в системі Прозорро, більшість замовників зазначили, що не знали про їхнє існування, що може свідчити про:

- Незрозумілість поля
- Незручність його використання;
- Те, що цей функціонал мало популяризувався серед замовників

На запитання *«Чого на вашу думку не вистачає для збільшення використання екологічних вимог/критеріїв?»* більшість замовників відповіли, що їм не вистачає прикладів екологічних вимог, які можна просто додати до своєї закупівлі, це зазначили 42% замовників. На другому місці замовникам не вистачає нормативного регулювання, щоб простіше було захистити використання екологічних критеріїв/вимог в разі оскарження вимог до АМКУ, це зазначили 26,1% замовників. Більш розгорнуто відповіді можна переглянути на діаграмі нижче.

Рис. 13

Також респондентам, які не використовують екологічні вимоги та екологічні критерії у своїх закупівлях, ставилось запитання, чому вони не використовують екологічні вимоги/критерії при проведенні закупівлі. Більшість респондентів, а саме 37,7%, зазначили, що в них немає підходящих закупівель, в яких можна було б використати екологічні вимоги. Далі, 28,3% респондентів відповіли, що не знають як їх використовувати. А 17% зазначили, що в нормативно-правових актах немає обов'язковості їхнього використання.

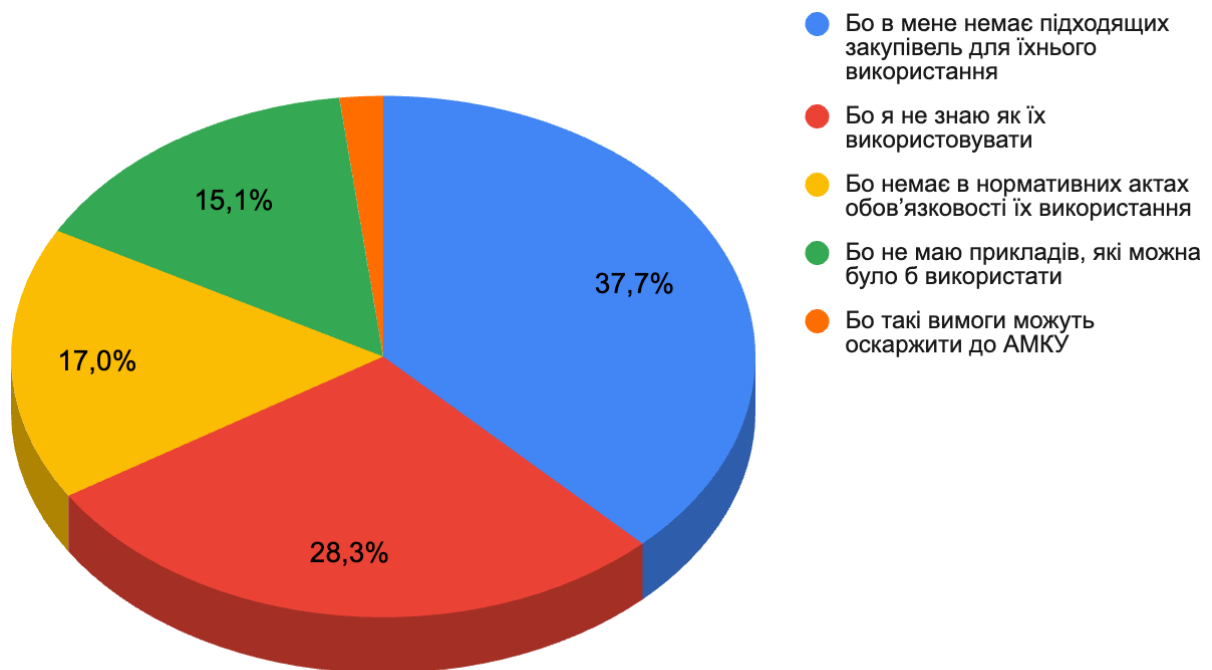

Рис. 14

Загальні висновки за результатом опитування:

- 50% замовників знаходить інформацію та приклади на сайті infobox.prozorro.org, що ще раз доводить ефективність використання інформаційного ресурсу для популяризації прикладів екологічних вимог та екологічних нецінових критеріїв.
- 43% замовників ставлять позначку про використання екологічних критеріїв під час створення оголошення та прописують вимогу в тендерній документації, а не електронному полі. І такий же відсоток респондентів зазначили, що тільки прописують вимогу в тендерній документації, не роблячи ніяких згадок про це в електронних полях.
- 42 % респондентів вважають, що для більшого використання екологічних вимог не вистачає прикладів таких вимог, які можна просто скопіювати у свою закупівлю, та на другому місці в респондентів – нормативне регулювання, щоб простіше було захистити використання екологічних критеріїв/вимог у разі оскарження вимог до АМКУ.

Подальші кроки:

- 1. Збільшувати кількість прикладів екологічних вимог, які можна просто скопіювати до своєї тендерної документації.**

Замовникам при формуванні тендерної документації найскладніше сформулювати вимоги до предмета закупівлі, адже при проведенні закупівлі вимоги мають бути не

дискримінаційними. Якщо ж говорити про екологічні вимоги, то на підприємствах зазвичай немає спеціалістів, що мають достатньо знань, щоб сформулювати якісні екологічні вимоги до предмета закупівлі. Тому замовники бояться використовувати екологічні вимоги, адже бояться, що такі вимоги можуть оскаржити до АМКУ.

2. Надавати замовникам консультації з приводу сформованих ними екологічних вимог.

Замовники іноді формують екологічні вимоги самі або ж переглядають закупівлі інших замовників і шукають приклади екологічних вимог там. Відповідно, замовникам було б корисно мати можливість отримати консультацію з приводу відповідності їхніх екологічних вимог чинному законодавству, недискримінаційності цих вимог.

3. Додавати якісне обґрунтування щодо застосування екологічних вимог.

Замовники часто уникають використання екологічних вимог через побоювання, що ці вимоги можуть бути оскаржені. Наявність чітких та обґрунтованих пояснень для їх застосування з боку замовників могла б зменшити ці ризики та сприяти більш активному впровадженню екологічних критеріїв у закупівлі.

2.4. Пріоритетні категорії товарів для застосування екологічних вимог

З метою ефективного поширення практики застосування екологічних вимог варто сфокусуватись на найбільш пріоритетних категоріях товарів. При цьому, аналіз поточної ситуації із застосуванням інструментів закупівель, пов'язаних з предметом дослідження, таких, як нецінові критерії або метод оцінки життєвого циклу демонструє, зокрема, як поточний стан екологізації закупівель так й зону розвитку для подальшого впровадження.

За результатами проведеного дослідження, наведеного в EU4Environment (2022), [«Аналітичний звіт щодо визначення пріоритетів сталих публічних закупівель та аналізу готовності ринку в Україні»](#), виконана пріоритизація товарів, робіт та послуг за низкою критеріїв, а саме:

- пріоритетність для сталих публічних закупівель галузі;
- стратегічна важливість для держави;
- частота закупівель;
- застосування критеріїв сталих публічних закупівель;
- наявність методичних документів у сфері публічних закупівель;
- думка зацікавлених сторін;
- наявність рекомендованих критеріїв СПЗ (обсяг) та необхідність оновлення;

- наявність критеріїв зелених публічних закупівель, рекомендованих Єврокомісією.

Відповідно до зазначеного дослідження, найбільш пріоритетними категоріями товарів для поширення практики екологічних вимог є наступні:

- 45210000-2 Будівництво будівель;
- 55510000-8 Послуги їдалень;
- 45230000-8 Будівництво трубопроводів, ліній зв'язку та електропередач, шосе, доріг, аеродромів і залізничних доріг; вирівнювання поверхонь;
- 55320000-9 Послуги з організації харчування;
- 50230000-6 Послуги з ремонту, технічного обслуговування дорожньої інфраструктури й пов'язаного обладнання та супутні послуги;
- 55520000-1 Кейтерингові послуги;
- 90610000-6 Послуги з прибирання та підмітання вулиць;
- 90510000-5 Утилізація/видалення сміття та поводження зі сміттям;
- 39160000-1 Шкільні меблі.

За результатами аналізу обсягів закупівель за зазначеними кодами CPV за 2023–2024 роки, наведеними у таблиці 1, можна зробити кілька висновків. Навіть у межах пріоритетних категорій товарів обсяги використання інструментів зелених закупівель, зокрема екологічних вимог, залишаються дуже низькими. Майже за всіма параметрами вимірювання їхній вплив на загальну ситуацію є незначним. З огляду на зазначене, ми вбачаємо велику зону розвитку саме у напрямі першочерговому фокусуванні на зазначених категоріях товарів при подальшому впровадженні використання екологічних вимог та інструментів зелених публічних закупівель загалом.

Таблиця 1.

Обсяги закупівель за найбільш пріоритетними для впровадження екологічних вимог категоріями товарів за 2023-2024 рік та використання у них нецінових критеріїв та методу оцінки вартості життєвого циклу (EU4Environment (2022), «Аналітичний звіт щодо визначення пріоритетів сталих публічних закупівель та аналізу готовності ринку в Україні»)

№ п/п	CPV – клас і вид товарів, послуг, робіт	Наявність рекомендованих критеріїв СПЗ (обсяг) та необхідність оновлення				Наявність критеріїв ЗПЗ рекомендованих Єврокомісією	Кількість тендерів (2023-2024), од.	Обсяг закупівель (2023-2024), млрд. грн.	Кількість закупівель із застосуванням нецінових критеріїв (2023-2024), од.	Кількість закупівель із застосуванням методу життєвого циклу (2023-2024), од.	Обсяг закупівель із застосуванням нецінових критеріїв (2023-2024), млрд. грн.	Обсяг закупівель із застосуванням методу життєвого циклу (2023-2024)	Частка закупівель із застосуванням нецінових критеріїв за кількістю тендерів (2023-2024), %	Частка закупівель із застосуванням методу життєвого циклу за кількістю тендерів (2023-2024), %	Частка закупівель із застосуванням нецінових критеріїв за обсягом закупівель (2023-2024), %	Частка закупівель із застосуванням методу життєвого циклу за обсягом закупівель (2023-2024), %
		Кваліфікаційні вимоги	Технічні характеристики (умови)	Нецінові критерії	Метод оцінки вартості життєвого циклу											
1	45210000-2 Будівництво будівель	Ні	Є (для шкіл і дитячих садочків)	Ні	На стадії	Так	2935	39,4	0	0	0,09	0	0,2	0,0	0,22	0,0
2	55510000-8 Послуги їдалень	Ні	Так	Так, буде оновлено	Ні	Так (меблева фурнітура) + екомаркування	4966	4,7	0	0	0	0	0,0	0,0	0,0	0,0
3	45230000-8 Будівництво трубопроводів, ліній зв'язку та електропередач, шосе, доріг, аеродромів і залізничних доріг; вирівнювання	Ні	Ні	Так, буде оновлено	Ні	Так	65860	161,5	10	2	0,07	0,005	0,02	0,0	0,05	0,0

	поверхонь															
4	55320000-9 Послуги з організації харчування	Ні	Ні	Ні	Ні	Так	5076	4,5	10	0	1,6	0	0,2	0,0	36,29	0,0
5	50230000-6 Послуги з ремонту, технічного обслуговування дорожньої інфраструктури і пов'язаного обладнання та супутні послуги	Ні	Ні	Ні	Ні	Так	6539	6,0	0	0	0	0	0,0	0,0	0,0	0,0
6	55520000-1 Кейтерингові послуги	Ні	Ні	Ні	Ні	Ні	7125	6,8	8	0	0,06	0	0,11	0,0	0,82	0,0
7	90610000-6 Послуги з прибирання та підмітання вулиць	Ні	Ні	Ні	Ні	Так	2002	7,6	0	0	0	0	0,0	0,0	0,0	0,0
8	90510000-5 Утилізація/видалення сміття та поводження зі сміттям	Ні	Ні	Ні	Ні	Так	48677	3,8	4	0	0,0003	0	0,01	0,0	0,01	0,0
9	39160000-1 Шкільні меблі	Ні	Ні	Ні	Ні	Так (меблева фурнітура) + екомаркування	8957	1,4	4	0	0,003	0	0,04	0,0	0,23	0,0

III. ЗАСТОСУВАННЯ ПОКАЗНИКІВ (ХАРАКТЕРИСТИК) ЕНЕРГОЕФЕКТИВНОСТІ ЕНЕРГОСПОЖИВЧИХ ПРОДУКТІВ, ЯКІ НАЯВНІ В PROZORRO MARKET (ОБ'ЄКТ ДОСЛІДЖЕННЯ №2)

3.1. Застосування показників (характеристик) енергоефективності енергоспоживчих продуктів які наявні в Prozorro Market

У межах дослідження було проаналізовано наявність категорій енергоспоживчих товарів у системі Prozorro Market, в яких може бути доцільним застосування показників енергоефективності при закупівлях (Додаток 4²¹). Зібрані дані свідчать про те, що частина категорій вже представлена на ринку електронного каталогу, а отже замовники мають змогу здійснювати закупівлі таких товарів навіть без проведення тендера. При цьому, відповідна продукція промаркована на рівні корінного каталогу спеціальною позначкою «Energy Saving».

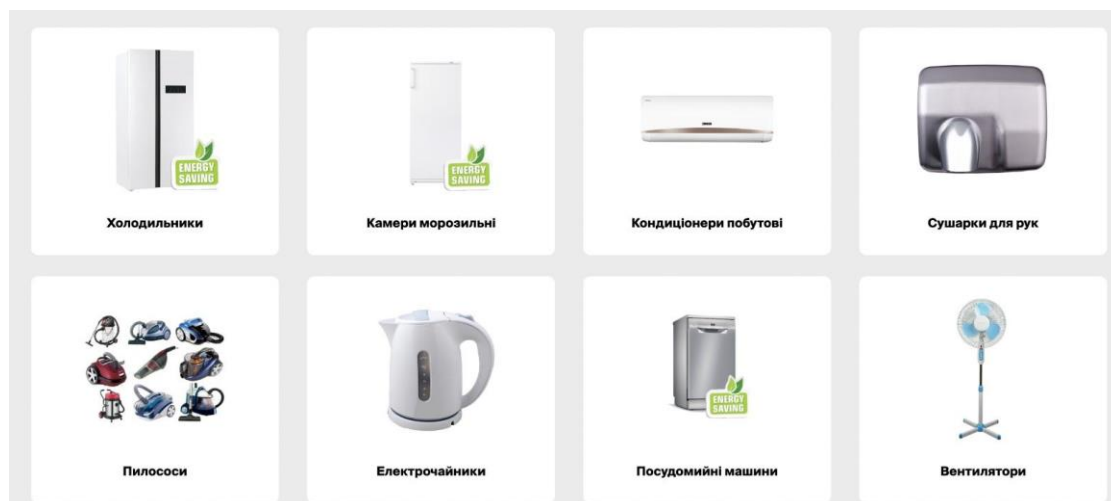

Рис. 1

Загалом можна резюмувати, що характеристики енергоефективності системно реалізовані низки товарів, а саме:

- Лампи світлодіодні;
- Сушильні машини;
- Холодильники;
- Камери морозильні;
- Посудомийні машини;
- Сушильні машини;

²¹ https://docs.google.com/spreadsheets/d/143iYsnQ0Y07fR6jXU-rhFyGz5TIDuvHJ/edit?usp=drive_link&ouid=109048208094293886108&rtpof=true&sd=true

- Плити електричні;
- Пральні машини побутові.

В той же час, багато категорій товарів мають суттєвий потенціал для використання енергоефективних характеристик, можна виділити:

- [Акумулятори автомобільні](#);
- [Зарядні станції](#);
- [Вентилятори витяжні](#);
- [Холодильні вітрини](#).

Для кожної з цих категорій є можливість впровадження або уточнення технічних характеристик, що стосуються енергоефективності продукції. Наприклад, клас енергоспоживання, коефіцієнт енергоефективності (EER/COP), рівень споживання енергії у кВт•год/рік тощо.

На сьогодні обмеженням для ефективного використання показників енергоефективності в Prozorro Market є те, що замовник не формує власну тендерну документацію, а користується вже наявними технічними описами позицій у каталозі. Таким чином, питання енергоефективності в таких закупівлях може бути реалізоване лише у випадку, якщо:

- технічні параметри, пов'язані з енергоефективністю, включені до картки товару в каталозі;
- замовник під час вибору товару орієнтується на зазначені виробником енергоспоживчі характеристики, розміщені в описі товару.

Таким чином, для ефективного стимулювання сталих закупівель через Prozorro Market, доцільно передбачити централізоване внесення параметрів енергоефективності в опис категорій та впровадити фільтри для пошуку товарів із високими показниками енергоефективності. Такі рішення дозволять замовникам орієнтуватися на більш відповідальне споживання ресурсів навіть у межах спрощених процедур закупівель.

3.2. Інформація про наявність показників (характеристик) енергоефективності енергоспоживчих продуктів в профілях продуктів (вибірково на прикладі 5 продуктів різної категорії)

Під час проведення дослідження була вивчена візуальна та інформаційна подача наявності показників (характеристик) енергоефективності товарів у каталозі Prozorro Market.

В пункті 3.1 цього Звіту наведений зразок візуальної подачі корінного каталогу платформи із відмітками про наявність відповідних характеристик. Інтерфейсно це реалізовано шляхом накладення на інфографічне зображення, що символізує загальний тип товару, представлений у відповідній категорії додаткового інфографічного зображення в «екологічному» стилі із написом «Energy Star». Загалом це достатньо яскравий спосіб подачі необхідної інформації, який працює шляхом асоціювання у користувача інфографічного зображення з екологічною/енергоефективною тематикою, тобто працює через закріплення тематичних асоціацій.

Під час безпосереднього опрацювання каталогу у категорії товару, користувач працює з інтерфейсом, що надає лише стислу інформацію щодо наявності класу енергоефективності у вигляді характеристики відбору у боковій панелі, наряду з іншими характеристиками.

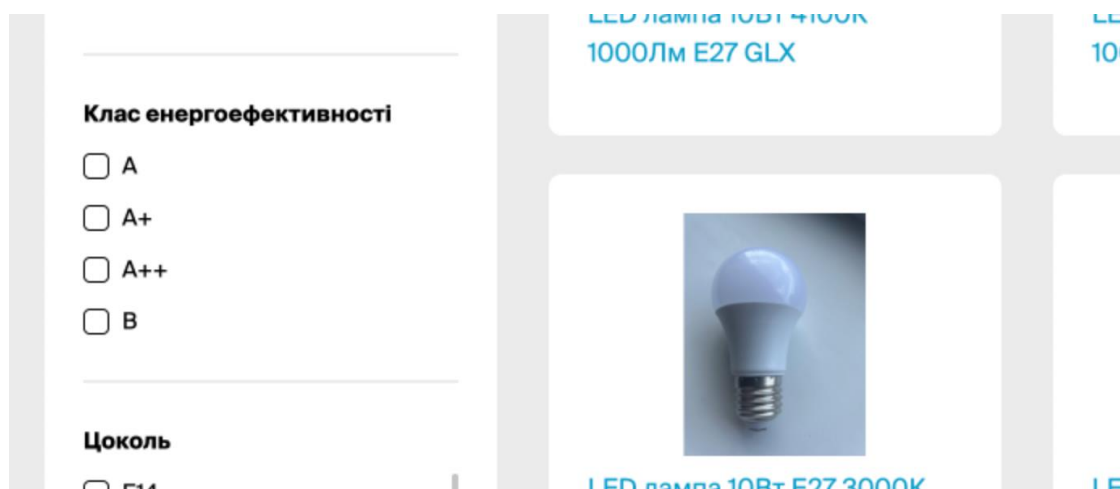
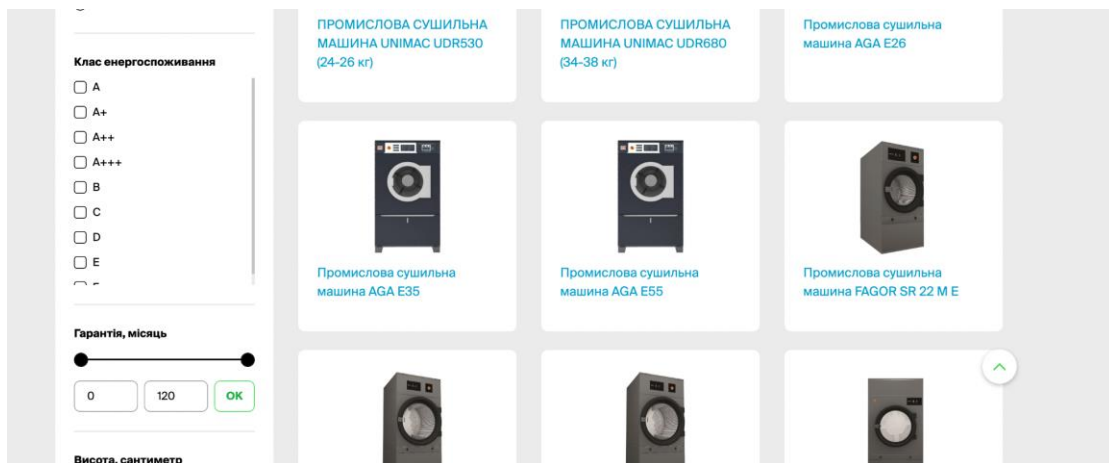

Рис. 2

Так, Рис. 2 видно, що для світлодіодних ламп доступні чотири класи ефективності у вигляді характеристики для відбору. При цьому немає жодної інфографіки, яка б могла виокремити наочно товари з тим чи іншим класом енергоефективності, сформувані необхідні асоціації між енергоефективністю і конкретним товаром цей розділ каталогу не містить.

Аналогічна ситуація із візуальним представленням відмічена й в усіх інших категоріях товарів. Наприклад, для сушильних машин, *Рис. 3*.

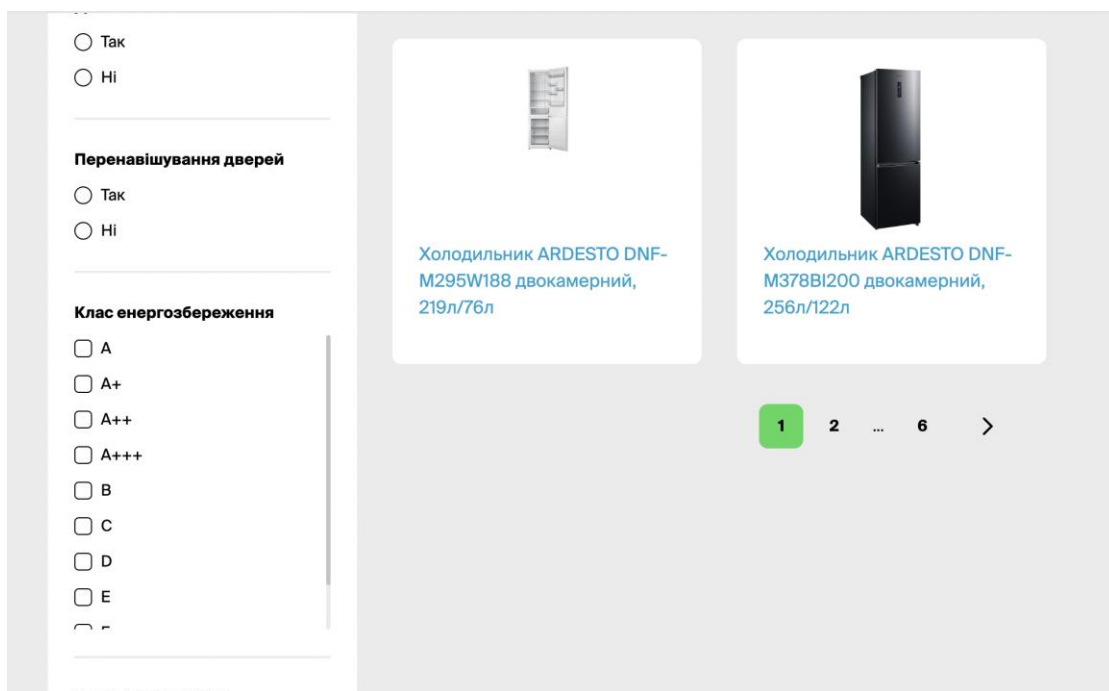

Рис. 4

Сушильні машини та холодильники, *Рис. 4* дають можливість обрати товар за широким спектром енергоефективності. Водночас цей вибір ніяким чином не висвітлюється та залежить від індивідуальної обізнаності представника замовника.

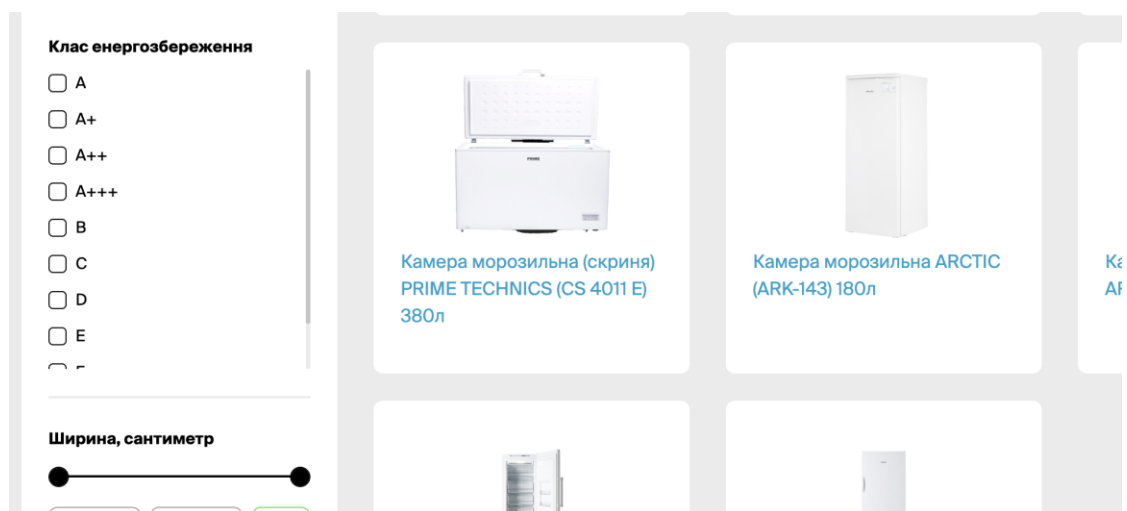

Рис. 5

Аналогічний підхід у візуальному представленні застосований також для всіх інших категорій, зокрема морозильних камер та посудомийних машин, Рис. 6.

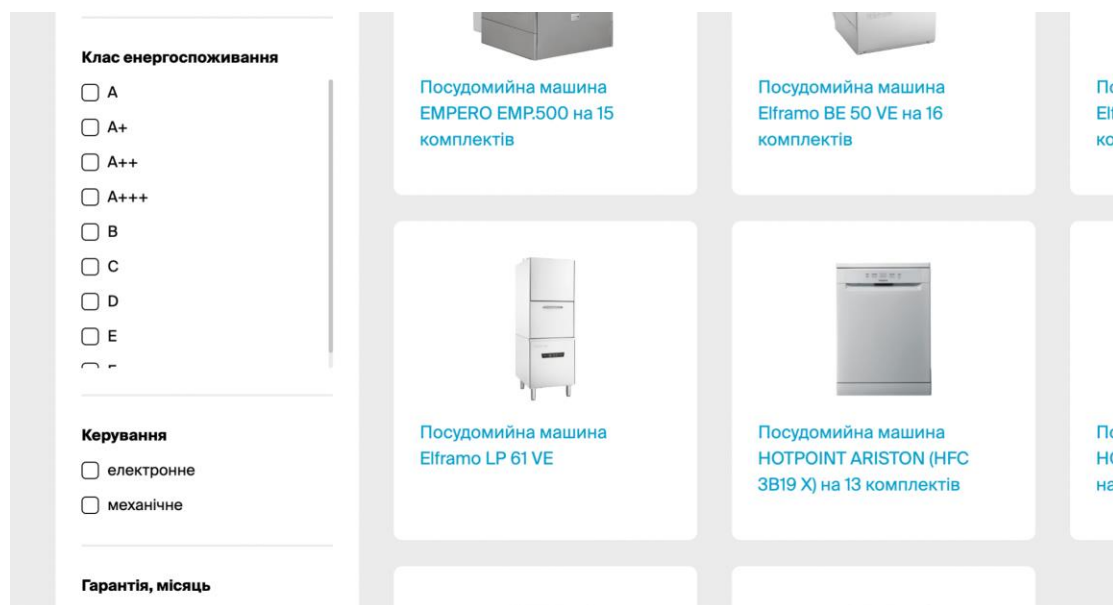

Рис. 6

На наш погляд, подібна візуалізація товарів з характеристиками енергоефективності не ефективна, адже:

- не дає жодного візуального представлення альтернатив вибору більш енергоефективних товарів;
- не формує необхідних асоціацій у користувача;

- не пріоритизує більш енергоефективні товари для середнього користувача, що призводить до того, що використання відповідних характеристик залежить від особистих знань представника замовника.

3.3. Дані про обсяги закупівель енергоспоживчих продуктів в Prozorro Market у період 2022-2023 роки.

Під час дослідження також проаналізовано дані щодо обсягів закупівель енергоспоживчих продуктів у Prozorro Market у період 2022-2023 років.

Таблиця 2.

Закупівлі енергоспоживчих продуктів у Prozorro Market за 2022-2023 роки

Клас CPV лота (агреговано)	Кількість лотів	Очікувана вартість лотів	Сума виграних пропозицій
30210000-4 Машини для обробки даних (апаратна частина)	1 110	157 653 375,64	97 074 701,21
32320000-2 Телевізійне й аудіовізуальне обладнання	62	13 523 416,86	9 136 461,98
33110000-4 Візуалізаційне обладнання для потреб медицини, стоматології та ветеринарної медицини	4	759 738 500,00	536 940 000,00
33150000-6 Апаратура для радіотерапії, механотерапії, електротерапії та фізичної терапії	15	649 655 754,32	362 646,00
39310000-8 Обладнання для закладів громадського харчування	11	856 811,17	611 539,90
39710000-2 Електричні побутові прилади	959	81 405 752,10	49 557 049,45
42520000-7 Вентиляційне обладнання	1	2 200,00	1 749,96
44620000-2 Радіатори і котли для систем центрального опалення та їх деталі	76	20 151 343,20	13 408 369,96

Як видно з *Таблиці 2*, загальний обсяг закупівель енергоспоживчих продуктів склав понад 707 мільйонів гривень. При цьому, машини для обробки даних та електричні побутові прилади є продукцією широкого вжитку та мають великий попит.

Зазначене демонструє суттєвий потенціал поширення закупівель та споживання у каталозі Prozorro Market в бік продукції з кращими характеристиками енергоспоживання.

На наш погляд цього можна досягти трьома способами:

1. Ввести обов'язковість врахування показників енергоефективності при закупівлі товарів на Prozorro Market.
2. Продовжувати роботу із додавання характеристик енергоефективності до нових категорій товарів.
3. Змінити візуальне представлення товарів з характеристиками енергоефективності для того, щоб візуально відмічати більш енергоефективні товари та формувати відповідні асоціації у користувачів платформи.

IV. ФОРМУЛЮВАННЯ ПРОБЛЕМ ТА ПРИЧИН ЇХНЬОГО ВИНИКНЕННЯ

Основні проблеми та виклики можна розділити на кілька категорій:

- технічні - пов'язані з технічною реалізацією електронних полів в системі Prozorro;
- методичні - ті, що стосуються обізнаності користувачів та наявності методичних рекомендацій/довідкових матеріалів;
- законодавчі - пов'язані з вимогами в нормативно-правових актів.

Технічні

1. Замовники не зазначають інформацію щодо екологічних вимог в електронних полях, навіть якщо використовують екологічні вимоги в паперовій тендерній документації. Причиною цієї проблеми можуть бути особливості реалізації електронних полів на майданчику. Як видно з аналізу інтерфейсів електронних майданчиків не на всіх майданчиках є інформація про те, що в полі можна зазначити інформацію про екологічні вимоги. Крім того, в системі це реалізовано як текстове поле, яке необов'язкове для заповнення, нормативно не передбачено обов'язковість зазначати екологічні вимоги в оголошенні, тому Замовники не використовують електронні поля для зазначення екологічних вимог.

Замовники при використанні екологічних вимог в закупівлі не ставлять «галочку», щоб позначити, що в закупівлі використані екологічні вимоги, що ускладнює подальший процес відстеження та аналізу таких закупівель. Ще однією проблемою є те, що замовники не позначають закупівлі, навіть якщо використовують екологічні вимоги в паперовій тендерній документації.

2. Замовники не використовують електронні поля в системі, бо вони реалізовані як текстові поля в оголошенні, а не як вимога в тендерній документації.
3. Замовники зазвичай зазначають інформацію про екологічні вимоги в тендерній документації. Це пов'язано з тим, що частиною 5 статті 23 Закону України «Про публічні закупівлі» передбачено можливість вимагати від учасників підтвердження того, що пропоновані ними товари, послуги чи роботи за своїми екологічними або іншими характеристиками відповідають вимогам, установленим у тендерній документації. У разі встановлення екологічних чи інших характеристик товару, роботи чи послуги замовник повинен в тендерній документації зазначити, які маркування, протоколи випробувань, декларація або сертифікати можуть підтвердити відповідність

предмета закупівлі таким характеристикам. Тож при створенні оголошення в системі Prozorro у замовника ці вимоги вже вписані у тендерну документацію, і тому він може забути зазначити цю інформацію в оголошенні, або й не зазначити взагалі, адже обов'язковість цього не передбачена чинним законодавством.

4. Не на всіх майданчиках реалізована позначка про застосування екологічних вимог та не зазначене електронне поле. Як ми бачимо з даних та з аналізу інтерфейсів майданчиків, не на всіх майданчиках є реалізація поля та позначки, відповідно замовники його не використовують при оголошенні закупівель. Зазначена проблема вирішується адміністративним шляхом через направлення відповідного листа майданчикам від імені ДП «Прозорро».

Нормативні

1. Замовники бояться використовувати екологічні вимоги та критерії, бо бояться, що не зможуть захиститись в разі оскарження цих вимог чи в разі перевірок чи моніторингів ДАСУ. Нормативно не передбачена обов'язковість використання екологічних вимог чи критеріїв, тому Замовники їх і не використовують, адже бояться, що не зможуть відстояти свої права при перевірці Держаудитслужби чи при оскарженні тендерної документації в Антимонопольному комітеті України.
2. Замовники нормативно не зобов'язані десь окремо зазначати інформацію про екологічні вимоги, тому вони не використовують їх, адже це ускладнює складання технічних вимог до предмета закупівлі.

Методичні

1. Відсутність знань та досвіду в представників Замовників. Ініціатори закупівель можуть не мати достатніх знань або досвіду для впровадження екологічних вимог та критеріїв. Адже таке використання потребує розуміння екологічних стандартів та методів оцінки продукції з погляду її екологічного впливу.
2. Замовники вважають, що енергоефективні та екологічні товари коштують більше, ніж звичайні, адже виконання екологічних вимог може збільшити вартість продукції або послуг. Державні органи часто обмежені в бюджетах і намагаються мінімізувати витрати, що може призвести до ігнорування екологічних аспектів.
3. Замовникам важко сформулювати правильно екологічні вимоги/критерії. Представники замовників не мають достатньо знань, щоб якісно сформулювати екологічні

вимоги/критерії. Крім того, підготовка закупівлі з екологічними вимогами займе більше часу, якого зазвичай у замовників немає.

4. Замовники не знають, де саме (в яких предметах закупівлі) актуально використовувати екологічні вимоги та критерії. Не всі предмети закупівлі можуть купуватись з екологічними вимогами, тому Замовники не розуміють, де буде правильним і логічним використанням екологічних вимог чи критеріїв, а де ці вимоги будуть надмірними й тільки обмежують конкуренцію та приведуть до оскарження.
5. Замовники бояться використовувати екологічні вимоги/критерії, бо немає успішних кейсів на ринку, які могли б стати прикладом для них. Замовники часто користуються досвідом інших замовників при оголошенні закупівлі. Відповідно, вони дивляться на аналогічні закупівлі й в деяких випадках копіюють умови тендерної документації чи технічні вимоги до предмета закупівлі. Відповідно, якби були успішні кейси використання екологічних вимог, захисті цих вимог при оскарженні тендерної документації, то замовники не мали б страху використовувати такі вимоги у своїй аналогічній закупівлі.
6. Замовники мало обізнані про електронні поля та необхідність зазначати інформацію саме в полі. У зв'язку з тим, що перелік полів, які замовники мають заповнювати при оголошенні закупівлі затверджений Законом України "Про публічні закупівлі" і там немає поля Екологічні вимоги, то Замовники не зазначають цієї інформації саме в оголошенні.
7. При створенні оголошення закупівлі при наведенні на інформаційне вікно замовник може перейти на інструкцію <https://infobox.prozorro.org>²² на статтю, проте в самій статті описано більше про те, як зазначати інформацію і надано тільки кілька прикладів.

²² <https://infobox.prozorro.org/articles/instrukciya-z-zastosuvannya-ekologichnih-vimog-i-ekologichnih-kriterijiv>

V. ПРОПОЗИЦІЇ ЩОДО ВДОСКОНАЛЕННЯ

Для Об'єкту дослідження №1

Збільшити використання екологічних вимог в закупівлях можна в трьох напрямках:

- вдосконалити технічну реалізацію;
- внести зміни в нормативно-правові акти;
- надавати замовникам методичні рекомендації, приклади, допомогу в формуванні вимог.

Вдосконалення технічної реалізації

1. Пропонувати приклади екологічних вимог при формуванні річного плану/закупівлі. Одна з проблем в замовників, вони не знають де можна використати екологічні вимоги, а де цього краще не робити. Тому можна при виборі певних категорій товарів пропонувати варіанти екологічних вимог/критеріїв. Робити це потрібно при створенні річного плану на певний вид товару/роботи/послуги, адже на етапі оголошення закупівлі тендерна документація вже сформована та затверджена і замовники на тому етапі не будуть додавати додаткові вимоги в тендерній документації.

Європейський досвід. У Німеччині та Швеції розроблені національні плани щодо *зелених публічних закупівель*, які містять рекомендації та приклади екологічних вимог для різних категорій товарів і послуг. Це допомагає замовникам ефективно інтегрувати екологічні критерії на етапі планування закупівель. З 2006 року уряд Швеції запровадив політику ЗПЗ, встановивши мету досягти 25% частки органічних продуктів у державних закупівлях, зокрема щоб заохотити фермерів переходити на органічне виробництво.

2. Реалізувати екологічні вимоги не у вигляді просто електронного поля, а зробити їх на базі функціоналу критеріїв, що замовник обирає вимогу, описує її, та ставить спосіб підтвердження, а учасник у відповідь на цю вимогу вписує інформацію в поле або підтверджує свою відповідність галочкою або завантажує документ (в залежності від того, яке саме підтвердження вимагав замовник в електронній ТД). Це дозволить:
 - створювати кілька вимог до закупівлі;
 - учаснику – не пропустити цю вимогу, бо система не дозволить подати пропозицію без відповіді на вимогу.

Приклад, як це може виглядати вимога замовника показаний на *Рис.1*.

Екологічні вимоги

Екологічні вимоги до предмета закупівлі

Лакофарбові матеріали повинні відповідати вимогам екологічних критеріїв що встановлені на визначену категорію згідно з чинною редакцією ДСТУ ISO 14024 (ISO 14024, IDT).

Доказ: ☒ Документ

Відповідність повинна підтверджуватись копією сертифікату згідно з ДСТУ ISO 14024 (ISO 14024, IDT), виданого акредитованим органом

Доказ: ☒ Документ

Довідка в довільній формі про відповідність вимозі

Завантажити шаблон

Додати доказ +

Додати вимогу +

Додати критерій до інших лотів +

Рис.1

При цьому відповідь учасника буде надана на конкретну вимогу замовника і на підтвердження завантажений документ. Відповідь на вимогу та документ будуть відображатись в відповідях на вимоги електронної тендерної документації

Приклад схожої реалізації можна подивитись на вебпорталі на прикладі **забезпечення пропозиції**, показано на Рис.2.

prozorro.gov.ua/uk/tender/UA-2024-04-23-011221-a/lots

Деталі закупівлі | Лоти (1) | Питання та вимоги (1) | Скарги (0) | Моніторинг (0) | Угоди та договори (1)

Реєстр пропозицій [Перейти на аукціон](#)

[Реєстр отриманих тендерних пропозицій.pdf](#)

ФОП "ФУРДАС ІГОР АНДРІЙОВИЧ"	Первинна пропозиція:	Остаточна пропозиція: 1 428 000,00 UAH з ПДВ
------------------------------	----------------------	---

Деталі пропозиції | Підстави для відмови | Інші вимоги

Мова

Мова (мови), якою (якими) повинні готуватися тендерні пропозиції

Забезпечення

Забезпечення тендерних пропозицій

- Вид та умови надання забезпечення тендерних пропозицій

Відповідь: **Так**

Форма підтвердження: документ
[drive-download-20240430T104249Z-001.zip](#)

Рис.2

Європейський досвід. Як приклад можна навести систему електронних публічних закупівель в Естонії. Естонська електронна закупівельна платформа (Procurement Register)²³ має вбудовані переліки екологічних критеріїв, які обираються користувачем з випадуючого переліку. Варто зауважити, що таке технічне рішення реалізоване не для всіх категорій товарів, що ймовірно пов'язано з трудомісткістю впровадження кастомізованих переліків для всіх можливих груп. Це вимагає часу та зусиль.

3. Давати посилання на калькулятор з обраною категорією товару²⁴ щодо тих категорій, де екологічні критерії можна сформулювати в калькуляторі. Це актуально робити ще на етапі створення річного плану закупівлі на певний предмет закупівлі, адже при оголошенні закупівлі у замовника вже є повна тендерна документація та технічні вимоги до предмета закупівлі. Пропонувати сформулювати критерії на калькуляторі можна, коли замовник при створенні річного плану обирає певний код ДК за яким в калькуляторі наявні товари.

Європейський досвід. Практика асистування закупівельників за допомогою інтерактивних онлайн платформ поширюється в практиці країн ЄС та є good practice. Так з 2017 у Нідерландах закупівельникам наданий доступ до Sustainable Public Procurement (SPP) Criteria Tool²⁵, цифрової платформи, що призначена для впровадження стійких критеріїв до публічних закупівель й надає закупівельнику доступ до близько 900 критеріїв у 48 категоріях товарів. Враховуючи наявність схожих інструментів в українській екосфері закупівель, варто підтримувати їх подальше впровадження, спираючись на аналогічний досвід країн ЄС.

4. Калькулятор²⁶ треба розширити додатковими позиціями та вдосконалити технічну реалізацію. Наприклад, зараз в калькуляторі можна переглянути тільки загальну категорію, наприклад, харчування, комп'ютерне обладнання тощо і не видно для яких конкретних товарів можна застосувати ті чи інші критерії. Показано на *Рис.3*.

²³ <https://www.interregeurope.eu/good-practices/green-criteria-in-an-electronic-procurement-register>

²⁴ <https://nk.prozorro.ua/>

²⁵ <https://drive.google.com/file/d/1JAACBROsGDerplO-sbeaDNZ4W2iJjMA7/view>

²⁶ <https://nk.prozorro.ua/>

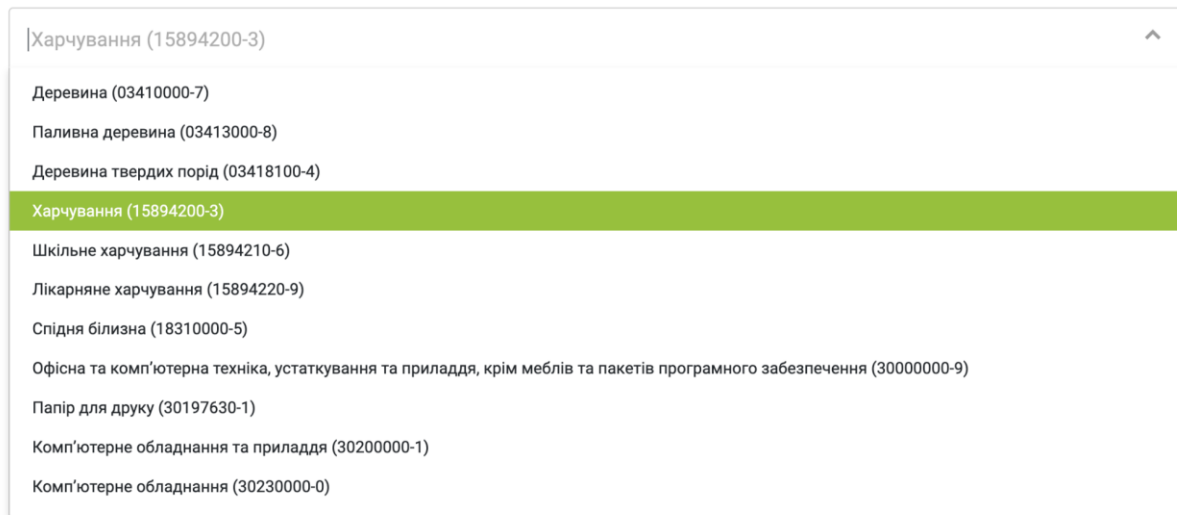

Рис.3

- Відповідно, можна було б зробити уточнення щодо того, які товари входять в цю категорію й до яких можна застосувати критерії або ж зробити повністю пошук по товарах, а при виборі певного товару показувати категорію та код ДК. Щодо категорій якими можна розширити калькулятор, то краще обрати категорії, які часто купуються через конкурентні закупівлі. Наприклад, 44810000-1 Фарби (680 закупівель на суму понад 230 млн грн)

Європейський досвід. Як зазначено вище, калькулятор нецінових критеріїв це українська розробка, яка підтримує європейську good practice²⁷ та подальше впровадження якої варто підтримувати. Це надасть додаткову підтримку закупівельнику та допоможе інтенсифікувати впровадження нецінових критеріїв через полегшення доступу до них закупівельника.

Зміни в нормативно-правові акти

- Зробити пілотний проєкт, де нормативно зобов'язати використовувати екологічні вимоги** для певних категорій товарів, вимоги яких добре опрацьовані й по яких вже є успішні кейси застосування екологічних вимог/критеріїв.

Європейський досвід. Починаючи з 2016 року у Хорватії стало законодавчо обов'язковим використання нецінових критеріїв у публічних закупівлях. Таким чином, у цій країні вже існує усталена практика проведення 100% публічних закупівель із визначенням ціни закупівлі із застосуванням інших критеріїв, окрім ціни (джерело: [«Нецінові критерії у публічних закупівлях. Європейський досвід і поради для України», Transparency International Ukraine, 2023](#)).

²⁷ <https://drive.google.com/file/d/1JAACBROsGDerpIO-sbeaDNZ4W2iJjMA7/view>

Методичні рекомендації та приклади

4. Більше проводити пілотних проєктів з замовниками, допомагати їм формувати правильні вимоги. Для цього краще обрати певну кількість замовників і звернутись до них напряду. Наприклад, подивитись, що хтось з замовників створив річний план на предмет закупівлі, по якому є добре описані екологічні вимоги, і саме до таких замовників звертатись з пропозицією проконсультувати та допомогти сформувати екологічні вимоги до предмета закупівлі.

Європейський досвід. Проведення пілотних закупівель з метою впровадження усталених практик є загальною практикою в країнах ЄС та Україні. Так впровадженню методу оцінки життєвого циклу в Україні передував цикл пілотних закупівель²⁸, який дозволив апробувати методику на практиці та адаптувати до українських публічних закупівель найбільш ефективним шляхом.

5. Просувати успішні кейси використання екологічних вимог. Після проведення пілотних проєктів щодо використання екологічних вимог, необхідно більше розповсюджувати інформації про такі кейси. Найкраще це робити через такі канали, як Інфобокс, проведення бізнес-сніданків Прозорро, круглих столів, семінарів, воркшопів тощо. При цьому, проведення офлайн заходів та навчань є кращим інструментом розповсюдження інформації та залучення замовників, адже дає змогу отримати від замовників зворотний зв'язок безпосередньо на заході та встановити контакт з замовниками. При цьому розсилки є менш ефективними.

Європейський досвід. Агрегація успішного досвіду європейських публічних закупівель у вигляді good practices²⁹ є усталеною практикою, що формує базу застосовного досвіду для закупівельників. Враховуючи результати опитування закупівельників, українська закупівельна спільнота потребує такої ж підтримки³⁰.

6. Надавати і розповсюджувати якомога більше конкретних прикладів екологічних вимог, які замовник може просто скопіювати й вставити у свою тендерну документацію. Як показує опитування, замовникам складно сформувати екологічні вимоги через відсутність знань в екологічній сфері. Відповідно, надання відповідних конкретних прикладів допоможе Замовнику додати екологічні вимоги. Також важливо зважати на те, що необхідно також надати замовнику приклади обґрунтування екологічних вимог при закупівлі певного предмета закупівлі. Окрім цього, немає сенсу сильно

²⁸ <https://me.gov.ua/news/detail?lang=uk-ua&showmenutree=true&title=zaoschadzhuвати>

²⁹ <https://cocoreado.eu/good-practices-on-public-procurement/>

³⁰ https://green-forum.ec.europa.eu/green-public-procurement/gpp-criteria-and-requirements_en

розширювати кількість прикладів екологічних вимог, якщо попередні сформовані вимоги так і не використовують.

Європейський досвід. В європейських закупівлях приклади застосування різних інструментів агрегуються у збірниках (handbook) та використовуються як настільна книга спеціаліста-закупівельника.

4. Спробувати підсвічувати приклади екологічних вимог/закупівель ще при створенні річного плану, коли тендерна документація ще не сформована. Наприклад, при виборі певного коду ДК при створенні плану давати замовникам приклади екологічних вимог і пропонувати використати у своїй ТД.

Європейський досвід. Федеральний Уряд Бельгії³¹ запровадив закупівлі окремих категорій товарів, наприклад паперу, через застосування Guide to Sustainable Purchasing for Paper Products, розроблений Федеральним Інститутом Стійкого Розвитку (IFOD/FIDO). Пропонуємо зробити ще один крок вперед та асистувати закупівельників шляхом інтерактивного підсвічування відповідних вимог безпосередньо під час створення річного плану.

5. Провести навчання з ДАСУ та АМКУ щодо важливості екологічних вимог/критеріїв та роз'яснювальну роботу щодо того, що можна вважати дискримінацією, а що є правомірною вимогою. Адже одним зі страхів замовників є те, що ДАСУ чи АМКУ будуть вважати застосовані екологічні вимоги дискримінаційними. При цьому, ці страхи є обґрунтованими, адже в закупівлях є кейси в яких Держаудитслужба вважала застосування нецінових критеріїв в деяких випадках неправомірними. Тож необхідно проводити роз'яснювальну роботу з АМКУ та ДАСУ для уникнення подібних ситуацій з застосуванням екологічних вимог, адже в разі виникнення таких кейсів це може ще більше відлякати замовників від їхнього використання.

Європейський досвід. Зближення позицій закупівельників та органів контролю є загальним стрімом у закупівлях ЄС. Так, **програма SIGMA**, яка є спільною ініціативою ОЕСР та ЄС³², пропонує навчальні ресурси та кейс-буки, які включають реальні судові рішення та практичні приклади застосування екологічних критеріїв у закупівлях. Це сприяє кращому розумінню правових аспектів та уникненню дискримінації.

³¹ <https://drive.google.com/file/d/1JAACBROsGDerplO-sbeaDNZ4W2iJjMA7/view>

³² https://sigmaweb.org/publications/SIGMA-training_Casebook-Public-Procurement-Law-in-Practice_May-2024.pdf

Для об'єкта дослідження №2

1. Вести обов'язковість застосування екологічних вимог як характеристики технічної специфікації для розміщення пропозицій та закупівлі чутливих груп товарів, наприклад шкільних меблів та врахування вимог енергоефективності для енергоефективних товарів на Prozorro Market.

Європейський досвід. Як зазначено вище, починаючи з 2016 року у Хорватії стало законодавчо обов'язковим використання нецінових критеріїв у публічних закупівлях. Загальним ефектом цього кроку стало використання нецінових критеріїв у 100% закупівель. На наш погляд, такий досвід цілком може бути підґрунтям для застосування аналогічної практики на інші інструменти публічних закупівель, такі як Prozorro Market, принаймні на частину категорій товарів (джерело: [«Нецінові критерії у публічних закупівлях. Європейський досвід і поради для України», Transparency International Ukraine, 2023](#)).

2. Розробити та додати характеристики енергоефективності до нових категорій товарів на платформі Prozorro Market із відповідним технічним рішенням по їх відображенню та відбору.

Європейський досвід. Відповідно до законодавства ЄС, закупівельники можуть вимагати, щоб товари або послуги мали EU Ecolabel, або використовувати критерії цього маркування для визначення технічних специфікацій та критеріїв оцінки пропозицій. EU Ecolabel, зокрема, свідчить про конкурентні характеристики товарів в частині енергоефективності³³. Використання як підтвердження характеристик регламентується статтею 43 директиви 2014/24 Європарламенту та Єврокомісії³⁴ та статтею 61 директиви 2014/25 Європарламенту та Єврокомісії³⁵. Таким чином, поширення врахування характеристик енергоефективності товарів в публічних закупівлях є європейською практикою, яку варто впроваджувати в публічних закупівлях в Україні, зокрема й у Prozorro Market.

3. Змінити візуальне представлення товарів з характеристиками енергоефективності для того, щоб візуально відмічати більш енергоефективні товари та формувати відповідні асоціації у користувачів платформи. Враховуючи об'єктивно різний рівень обізнаності представників користувачів у питаннях енергоефективності різних категорій товарів, правильним рішенням є розробка та впровадження системи маркувань для товарів різного рівня енергоефективності із відзначенням безпосередньо товарної позиції в

³³ https://environment.ec.europa.eu/topics/circular-economy/eu-ecolabel/green-procurement_en?utm_source=chatgpt.com

³⁴ <https://eur-lex.europa.eu/eli/dir/2014/24/oj/eng>

³⁵ <https://eur-lex.europa.eu/eli/dir/2014/25/oj/eng>

каталозі. Це зробить наочним сортування товарів за цією характеристикою та дозволить легше орієнтуватись представникам замовників з різним рівнем обізнаності у цьому питанні.

Європейський досвід. Як зазначено вище, використання інструментів визначення пріоритетів та візуального відображення товарів з кращими показниками енергоефективності є європейською практикою, зокрема використання критеріїв програм екологічного маркування EU Ecolabel та інших, відповідно до статті [43 директиви 2014/24 Європарламенту та Єврокомісії](#) та [статтею 61 директиви 2014/25 Європарламенту та Єврокомісії](#).

[Також, релевантною європейською практикою є застосування в публічних закупівлях вимог до Європейської енергетичної етикетки.](#) Така етикетка надає інформацію про енергоефективність продуктів, що дозволяє закупівельникам обирати товари з вищими класами енергоефективності. Використання вимог до цієї етикетки в тендерній документації сприяє зменшенню енергоспоживання та експлуатаційних витрат.

ВИСНОВКИ

Для об'єкту дослідження №1

Проведене дослідження засвідчило наявність низки суттєвих бар'єрів у впровадженні екологічних вимог та критеріїв у публічних закупівлях, попри наявність відповідного технічного функціоналу в системі Prozorro. Зокрема, рівень фактичного застосування екологічних вимог залишається низьким – лише близько 37% опитаних замовників повідомили про досвід їх використання. При цьому, така практика частіше зустрічається серед представників малих і середніх замовників, тоді як великі організації демонструють значно меншу активність у цьому напрямі.

Однією з ключових проблем є те, що замовники майже не використовують електронні поля системи, зокрема позначку «екологічні вимоги», навіть якщо такі вимоги фактично наявні у тендерній документації. Це пояснюється тим, що зазначення цієї інформації не є обов'язковим згідно з законодавством, а також браком знань щодо можливостей її застосування. У багатьох випадках екологічні вимоги вносяться у поле «Примітки», що унеможливляє подальший структурований аналіз таких закупівель у системі.

Серед основних бар'єрів замовники вказують невизначеність у тому, до яких саме категорій товарів або послуг доцільно застосовувати екологічні вимоги, а також побоювання щодо можливих скарг або звинувачень у дискримінаційності з боку ДАСУ та АМКУ. Такі побоювання є обґрунтованими, адже в практиці закупівель є випадки, коли використання нецінових критеріїв визнавалось неправомірним.

Додатковою проблемою є недостатня підтримка з боку електронних майданчиків. Хоча більшість із них реалізували базовий функціонал для позначення екологічних вимог, не всі надали замовникам чіткі інструкції або підказки щодо його використання. Це знижує імовірність того, що замовники скористаються такою опцією у процесі створення закупівлі.

Разом із тим, позитивним є той факт, що значна частина замовників, які шукають приклади та поради щодо екологічних вимог, звертаються до спеціалізованих ресурсів, зокрема infobox.prozorro.org. Це свідчить про потребу в доступних і якісних навчальних матеріалах, шаблонах і кейсах, які можуть підтримати замовників на практиці.

Європейський досвід підтверджує релевантність таких підходів: у країнах ЄС активно використовуються спеціалізовані інструменти для підказок замовникам на ранніх етапах планування закупівель, зокрема довідники із зеленими критеріями (SPP Criteria Tools), онлайн-платформи та навчальні матеріали. Окрему увагу приділяють навчанню представників органів контролю. Наприклад, програма SIGMA (OECP + ЄС) створила

навчальні кейс-буки, які містять судову практику щодо застосування екологічних вимог. Такий підхід допомагає уникнути випадків необґрунтованого трактування екологічних вимог як дискримінаційних та сприяє більш впевненому використанню інструментів сталих закупівель.

Для об'єкта дослідження №2

Дослідження засвідчило, що у Prozorro Market наявна низка категорій енергоспоживчих товарів, для яких уже реалізовано або може бути реалізовано застосування показників енергоефективності. Частина продукції має відповідне маркування «Energy Star» на рівні корінного каталогу, однак фактична подача енергоефективних характеристик є переважно текстовою, без належної візуальної інтерпретації.

Дані про екологічне маркування I типу відсутні. Це може бути пов'язано як з відсутністю добровільної сертифікації енергоспоживчих продуктів, так і з відсутністю розуміння постачальників про важливість її значення.

У категоріях таких товарів, як світлодіодні лампи, холодильники, посудомийні машини та пральні машини, замовники можуть орієнтуватися на класи енергоефективності, проте відповідна інформація представлена неструктуровано та не має чіткого візуального підкреслення. Це ускладнює вибір енергоефективної продукції, особливо для менш досвідчених користувачів.

Окремі категорії товарів, такі як акумулятори, витяжні вентилятори чи холодильні вітрини, мають потенціал для включення показників енергоефективності, однак наразі такі характеристики відсутні або не виведені в інтерфейсі платформи.

Аналіз даних закупівель за 2022–2023 роки показав значний обсяг закупівель енергоспоживчих продуктів на суму понад 707 млн грн, що свідчить про високий потенціал впливу на ринок через впровадження сталих практик.

Застосування заходів, наведених у пропозиціях вище сприятиме більш відповідальному, енергоефективному і сталому та споживанню з боку замовників навіть у межах закупівель без тендера.